

Kirjoittamisen työpaja: Merien suojele

Avainsanat: alakoulu, kirjoittamisen työpaja

Toteuttaja: Eeva Mäki

Luokka-aste: 4. lk

Neljäsluokkalaisten kanssa toteutetaan meriteemainen kirjoitusprojekti. Aiheena on merien roskaaminen, jota käsitellään fiktiivisen kerronnan keinoin. Kirjoitettavan tekstin on tarkoitus toimia pohjana ja käsikirjoituksena kuva-animaatioon, joka toteutetaan osana projektia. Tuotettavan tekstin lopputulos on fiktiivinen, mutta faktan aineksia sisältävä. Idea teemaan syntyi niin ajankohtaisuuden, kuin myös nelosten ympäristötiedon ops:n pohjalta, jossa korostuu vastuullisuus omasta ympäristöstä, ilmastonmuutos, kierrätys ja Itämeren suojele.

Kirjoittamisen työpaja alkuun

Meriteemaista kirjoitusprojektiä pohjustetaan monin eri tavoin. Projekti käynnistettiin katsomalla piirrosanimaatioelokuva *Meren laulu* Kutitus-festivaaleilla Espoon kulttuurikeskuksessa. Sen lisäksi katsottiin koulussa Disneyn *Vaiana*-animaatio. Oppilaiden kanssa koottiin koulun kirjastosta mahdollisimman monta erilaista mereen liittyvää kuva- tai kertomuskirjaa ja luettiin niitä. Tove Janssonin *Muumipappa ja meri* -kirja luetaan oppilaille ääneen. Näistä lähteistä oppilaat hakevat ideoita kirjoituksen fiktiiviseen puoleen, kun taas faktapuolta varten tutustutaan Helsingin sanomien artikkeleihin, joissa käsitellään mm. ilmastonmuutosta, muoviroskaa merien rannoilla sekä muovinkierrätystä. Pohjustuksella oppilaat pääsevät aiheeseen entistä paremmin sisälle ja saavat ideoita omaan työskentelyynsä. Oppilaat kirjoittavat aiheesta pohjaversioita kukin omiin vihkoihinsa.

Mentoritekstin hyödyntäminen

Meriaiheeseen tutustumisen jälkeen vahvistetaan kirjoitusprojektin faktapuolta ja harjoitellaan oman mielipiteen ilmaisua suullisesti ja kirjallisesti. Tähän käy mentoritekstiksi Helsingin Sanomien artikkeli *Kaikki maailman pullo eivät kierrä* (HS 26.10.18), jossa kuvataan maailman muoviongelmaa ja sen ratkaisukeinoja. Luetaan myös oppilaille joitain osia Aamulehden samaa muovijäteteemaa käsittelevästä artikkelista (*Meret täyttyvät muovista ja ihmiset pelkäävät, että mikromuovi imeytyy juomapullostaa veteen - selvitimme mitkä väitteet muovista ovat totta ja mitkä tarua*, Aamulehti 15.4.18).

Neljäluokkalaiselle Helsingin sanomien teksti on aika haastava, mutta keskitytään artikkelin viimeiseen kappaleeseen, jossa pohditaan, mitä yksittäinen kuluttaja voi tehdä muovijätteen vähentämiseksi. Tekstin lukemisen jälkeen kootaan yhdessä taululle tekstissä mainittuja asioita ja keskustellaan, mitä oppilaat ajattelevat siitä, miten muovijättemäärää voisi vähentää ja miten ihmiset kierrättäisivät sitä tehokkaammin.

Näiden pohdintojen jälkeen keskustellaan yhdessä, mikä on mielipidekirjoitus ja mikä sen tarkoitus on (pyrkii vaikuttamaan), miten oma mielipide jostain asiasta kirjoitetaan (napakka, lyhyt, perusteltu teksti) mielipidekirjoituksen rakenne (alitus, asian käsittely, lopetus). Kootaan yhdessä näistäkin asioista muistilista taululle.

Tunnin loppuksi oppilaat pohtivat, mistä muovijätteeseen liittyvästä asiasta he haluaisivat kirjoittaa oman mielipidetekstin. Suunnitelma tehdään vihkoon esim. ranskalaisin viivoin ja tämän jälkeen kirjoitetaan varsinainen teksti. Näistä teksteistä syntyneitä ajatuksia pyritään hyödyntämään varsinaisessa meriaiheisessa kirjoitustehtävässä.

Tekstin suunnittelun työvaiheita

Seuraavat kirjoitustunnit käytetään siihen, että lähdetään työstämään yhteistä tekstiä omien tekstien pohjalta parin kanssa. Tehtävänä on parin kanssa pohtia, mitä he haluavat tällä tekstillään lukijoilleen kertoa ja miten se toteutuu parhaiten. Varmasti haasteena on saada yhteiset hyvät ideat yhdistettyä yhtenäiseksi yhteiseksi tekstiksi.

Kirjoitustunnin aluksi pyydetään oppilaita kertomaan muille, mitä he ovat aiheesta kirjoittaneet ja ehkäpä lukemaan ääneenkin omia tuotoksiaan. Pyydetään heitä myös kertomaan ainakin yksi idea, jonka he haluaisivat parin kanssa tehtävään tekstiin mieluiten sisällyttää omasta tekstistään. Kerätään myös yhdessä taululle erilaisia hyviä tähän aiheeseen sopivia aloitustapoja. Tästä on apua varsinkin niille, joilla tekstin alku kaippaa vielä hiomista tai jos yhteiseen ideointiin ja kirjoittamiseen parin kanssa tarvitaan ”lämmittelyä”. Pohjustuksen jälkeen olisi tarkoitus parin kanssa lähteä työstämään yhteisen tarinan alkua molempien ideat tasapuolisesti huomioiden.

Omat tarinat työstetään parin tai ryhmän kanssa yhdeksi yhteiseksi kokonaisuudeksi: oppilaat kokoavat parin/ryhmän kanssa omista kirjoitelmistaan aineksia, joista yhteinen tarina lähtee rakentumaan. Suunnitelmavaihe on erittäin tärkeä, jotta kaikki pääsevät vaikuttamaan tasapuolisesti tarinan sisältöön.

Kun pari/ryhmä on saanut suunnitelman tehtyä kirjoittaen ja piirtäen, tarkistetaan suunnitelma ja varmistetaan, että kaikki ovat suunnitelmaan tyytyväisiä ja pääsivät vaikuttamaan mielestään riittävästi tulevaan kertomukseen. Valmiin suunnitelman kanssa oppilaat jatkavat yhteisen tarinan kirjoittamisen vaiheeseen. Tämä kirjoitusvaihe tehdään Google Drive -palveluun, johon luodaan projektia varten oma kansio. Tässä ympäristössä tekstiä on helppo molempien parien tai ryhmän jäsenten muokata kohti lopullista versiota.

Palautteen antaminen

Kun kirjoitusprojekti on siinä vaiheessa, että oppilaat ovat parin kanssa kirjoittamassa yhteistä tarinaansa Google Drive -palveluun, tehdään parin kanssa yhteinen tarinan itsearviointi. (Työskentelyssä voi käyttää apuna esim. Välkky-opeoppaan s. 180 löytyvää Tarinan itsearviointi-liitettä.)

Kun tarinat ovat kaikilla valmiina, siirretään ne Classroom-alustalle, jossa voidaan jatkaa palautteen antamista siten, että kaikki käyvät lukemassa toistensa tarinat ja antavat palautteen toisilleen. Palaute annetaan oppikirjan ohjeiden avulla (esim. Välkky 4 s. 156).

Vertaisarvioinnin kautta on tarkoitus saada lisää ideoita yhteiseen tarinaan ja muokata yhteistä tekstiä palautteen pohjalta.

Opettaja antaa jatkuvaa suullista palautetta sekä kannustaa heikompia kirjoittajia pääsemään eteenpäin pala kerrallaan kirjoitustyössään. Loppuarvioinnissa kiinnitetään huomiota siihen, miten oppilaat ovat onnistuneet yhdistämään teksteissään faktaa ja fiktiota liittyen merien muoviroska-aiheeseen, minkälaista näkökulmaa he ovat aiheeseen ottaneet, mitä omia ajatuksia tekstistä näkyy, mitä he haluavat tekstillään kertoa aiheesta ja miten parityöskentely on sujunut.

